

זהר הקדוש

עם ביאור
הפטר והפסוק

פרשת יתרו • חובת ושכר כיבוד אב ואם

הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו באופן אחד, וכמו שמכבד את הקדוש ברוך הוא מממונו כן צריך לכבד אביו ואמו מן הממון שיש לו.

לאחר שביאר חובת מצוות כיבוד אב ואם, מבאר שכוזק לאריכות ימים.

וממשיך לבאר המשך הפסוק 'למען יאריכון ימיה'. ומקשה, איך אפשר להאריך את הימים, והלוא הימים קצובים למנוח כ"ד שעות. ומשיב, בגין דאית יומין לעילא דתליין בהו חיי בר נש בהאי עלמא - כיון שיש ימים עליונים שהם ששה ספירות [מחסד ועד יסוד], שבהם תלויים חיי האדם בעולם הזה, ואוקימנא - וביארנו כי הימים שנזכר בפסוק אין הכוונה לימים גשמיים, אלא פירושו על אינון יומין דבר נש בההוא עלמא לעילא - על אותם הימים שהם הששה ספירות [מחסד ועד יסוד] ששורש חיות האדם נשרש מהם בעולם העליון ההוא. וכלהו קיימין קמי קודשא בריה הוא - וכל מעשיו של אדם עומדים ומצטיירים לפני הקדוש ברוך הוא בספירות העליונות, ובהו אשתמודען חיי דבר נש - ועל ידי הארת הספירות נודעים חיי האדם, כי אם על ידי מעשיו מאיר מאור הכתר על הספירות של שורש נשמתו, וזכה לאריכות ימים, כי הספירות - ימים מקבלים שפע, ואם אינו מאיר עליהם אור הכתר ימיו מתקצרים, כי הספירות - ימים אינם מקבלים שפע.

לאחר שהתבאר שעל ידי הארת הכתר על ששה ספירות זוכה לאריכות ימים, מבאר שעל ידי מצוות כיבוד אב ואם זוכה להארת כתר.

וממשיך לבאר המשך הפסוק 'על האדמה אשר ה' אלהיך נותן לך', שפירושו, שאם קיים מצוות כיבוד אב ואם אבטחנתא לאתהניא באספקלריא דנהרא - הוא הבטחה שיהנה מאספקלריא המאירה - תפארת שמאיר שם אור הכתר, ורזא דא - זהו סוד שכתוב 'על האדמה' ולא כתוב 'באדמה', כי דא - זה אספקלריא דנהרא - תפארת שמקבל אור הכתר, באינון יומין עלאין - על ידי אותם ימים העליונים שהוא חכמה, דנהרין מגו מבוטא דכלא - שמאירים ממקור הכל, כלומר, שאור הכתר מאיר על ידי החכמה בתפארת, ולכן אינו כתוב 'באדמה', שמשמעו שנהנה מאור המלכות הנקראת 'אדמה', ואינו מאיר שם אור הכתר.

לאחר שהתבאר כי אריכות ימים הוא התגלות אור הכתר, מבאר שגילוי הוא על ידי יחוד תפארת ומלכות.

ושואל, מאי שנא, באלין תרין פקודין דאורייתא - מה השוני באלו שני מצוות של התורה, דכתיב בהו שכתוב בהם 'למען יאריכון ימיה'. והיינו, ברא - במצווה זו של כיבוד אב ואם, ובשלותה הן שכתוב בו (דברים כ"ז) 'שלח תשלח את האם ואת הבנים תפח לך למען ייטב לך והארכת ימים'. ומשיב, אלא תרין פקודין אליו בלהו תליין לעילא - שני מצוות אלו כולם תלויים למעלה, כלומר, ששורשם מאחת משלוש ספירות העליונות [כתר

במאמר לפנינו יבואר גדרי מצוות כיבוד אם ואם, שיש לכבדם הן כיבוד גשמי באכילה ושתייה, והן כיבוד רוחני במעשיו הטובים, ושצריך להוציא מממונו כדי לכבדם. ויבואר עוד, שעל ידי קיום המצווה, מאיר אור הכתר על ידי החכמה על תפארת שמתייחד עם מלכות, וזוה זוכה לאריכות ימים. ויבואר עוד מצוות שילוח הקן ששורשו בבינה, ומעלת העושה מצווה עם כוונה פנימית.

יבואר שהמצווה לכבד אביו ואמו בכבוד הגוף ובכבוד הנפש.

'פכד את אביך ואת אמך למען יארכו ימיה על האדמה אשר ה' אלהיך נתן לך' (שמות כ"ב). מדייק שכיון שאינו מפורט בפסוק במה לכבדם, הרי שיש לכבד את אביו ואמו בכל זמני יקר - בכל מיני כבוד החשובים לאביו ואמו, כגון להאכילם ולהשקותם, למחדי לון בעובדי דכשראן - וכן לשמח אותם במעשיו הטובים, שעל ידי זה יזכו לחיי העולם הבא. כמה דאת אמר (משלי כ"ד) 'גיל יגיל אבי צדיק', ומשמעו, כי 'אב' של 'צדיק' 'גיל יגיל' עם בנו, על ידי שמזכה לחיי העולם הבא. ומסיק, ודא איהו יקרא דאבוי ודאמיה - וזה הוא הכבוד הראוי במה שמכבד את אביו ואמו בעולם הזה בכבוד גופם, ובעולם הבא בכבוד נפשם.

יבואר שמצווה לשמח את אביו ואמו במעשיו הטובים.

'פכד את אביך ואת אמך' כמה דאת אמר - השווה מצוות כיבוד אב ואם כמו שנאמר בכבוד ה' (שם ג' ט) 'פכד את ה' מהונך', ודרשו רבותינו כי פירוש 'מהונך', היינו מממונה, שייכבד את ה' בממונו. ועוד דרשו רבותינו כי פירוש 'מהונך', היינו מחנה, שייכבד את ה' בחן קולו. ומפרש כי אינו צריך לנגן לכבוד אביו ואמו, אלא בחדוה דנגונא למחדי לפא - כמו שעל ידי שמחת הניגון שמשמח את הלב, דהא דא חדוה דלפא - שהרי הניגון הוא שמחת הלב, כגונא דא נגונא דכל עלמא עובדין דכשראן דההוא ברא - כמו כן הניגון ושמחת הלב של כל בני העולם הם המעשים הישירים שמתנהג אותו הלב, חדי לפא דאבוה ודאמיה - שהרי משמח בזה את אביו ואמו כשבני אדם משבחים אותו על מעשיו הטובים.

יבואר שאפילו אם אין לאביו ואמו ממון, חייב לכבדם מממונו.

וחוזר לפרש מה שדרשו 'מהונך', שצריך לכבד את ה' מממונה, שכן הוא

במצוות כיבוד אב ואם לכל מה דאצטריכו - שצריך לדאוג לכל צרכיהם, ולהוציא על זה מממונו. ומביא ראיה שאין המצווה רק לכבדם בממונם של אביו ואמו, שהרי כגונא דבר נש אוקיר לקודשא בריה הוא, הכי אצטריקי לאבא ולאמא - באופן שהאדם מכבד את הקדוש ברוך הוא כך צריך לכבד את אביו ואמו, בגין דשותפותא חדא אית לון בקודשא בריה הוא עליה - כיון ששותפות אחד יש לאביו ואמו עם הקדוש ברוך הוא עליו. וכמה דאצטריקי למדחל לקודשא בריה הוא, הכי אצטריקי למדחל לאבוה ולאמיה - וכמו שצריך לירא את הקדוש ברוך הוא, כן צריך לירא מאביו ולאמו. ולאוקיר לון פחדא, בכל זמני יקר - ולכן צריך לכבד בכל מיני כבוד את

בלשון נסתר. וכן יש לדייק 'ויאריכון ימיה' בלשון נוכח לא כתיב, אלא כתוב 'והארכת ימים' בלשון נסתר. ומפרש, 'למען ייטב לך', פירושו, שרומז על ההוא אתר דאוטיב לכלא, ואיהו עלמא דסתים וגניז - אותו מקום שמיטיב לכל, והוא עולם הסתום וגנוז, שהוא הבינה שסתום מלשאל ולחקור בו. ומה שכתוב 'והארכת ימים', פירושו, כמה דכתיב - כמו שפירש בפסוק 'תקח לך', דהיינו, ברשותא דבר נש איהו - במקום שרשותו של אדם הוא לשאל בו, שהוא בשש קצוות.

לאחר שהתבאר שכל מצווה יש לה כוונה פנימית מיוחדת שפועלת בה, מבאר מעלת העושה מצווה בכוונה פנימית.

ואי אודמן ליה עובדא ויכוון ביה זכאה איהו - ואם יזדמן לו מעשה מצווה ויכוון בו כוונה פנימית הרי הוא צדיק, ואף על גב דלא מכיוון ביה, זכאה איהו, דעביד פקודא דמריה - ואף על פי שאינו מכוון בו כוונה פנימית הוא גם כן צדיק, כיון שעושה המצווה בכוונה לעשות רצון אדונו, והקדוש ברוך הוא יודע פנימיות הכוונה. ומוסיף, אבל לא אתחשיב כמאן דעביד רעותא לשמה - אבל אינו נחשב מי שעושה רצון הקדוש ברוך הוא לשמה, ויכוון ביה ברעותא דאסתפלותא ביקרא דמריה - ומכוון בו ברצון של הסתכלות בכבוד אדונו, דהיינו שיועד סוד הכוונה של כל מצווה, כמאן דלא ידע למסבר סברא - כמו מי שאינו יודע להסביר סברא ואינו מכוון אלא לעשות רצון אדונו, דהא ברעותא תליא מלה לשמה - שהרי הדבר של לשמה תלוי ברצון הלב, כי הקדוש ברוך הוא בוחן כליות ולב, ובעובדא דלתמא לשמה, אסתלק עובדא לעילא, ואתתקן פדקא יאות - כי על ידי מעשה המצווה של מטה לשמה, עולה המעשה למעלה וניתקן כראוי, כי המצווה היא רוחני ומעשה המצווה הוא גשמי, ועל ידי כוונת המצווה שהיא רוחני נעשה מעשה המצווה גם כן רוחני ועולה למעלה.

חכמה בינה]. ומפרש כי על ידי מצוות כיבוד אב ואם מאיר אור הכתר, כי אבא ואמא רזא דזכור ושמוד כחדא - האב ואם הם בסוד זכור - תפארת ושמוד - מלכות שמתייחדים כאחד, ובגניז כף כתיב - ולכן כתוב 'למען יאריכון ימיה', כי על ידי יחוד תפארת ומלכות מאיר אור הכתר בתפארת כמבואר.

ומבאר מצוות שילוח הקן שהוא בסוד הבינה.

ובשלוח הקן דכתיב - שכתוב בו אריכות ימים 'שילח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים וגו', רזא דעלמא עלאה - הוא סוד של עולם העליון שהוא הבינה, דלא אתייהיב ביה רשו לאסתפלא ואצטריך לשלח מגו שאלתא ואסתפלותא ביה - שלא ניתנה רשות להתבונן בו, וצריך לשלח את מחשבתו מלשאל שאלה ולהתבונן בבינה מחמת עומק השגתו. והיינו שכתוב 'ואת הבנים תקח לך', שמשמעו, 'את הבנים' - תפארת ומלכות 'תקח לך' - תוכל לשאל ולהתבונן בהם, מה שאין כן בבינה שהוא ספירה שמעליהם אסור להתבונן בו. ומביא ראה, דכתיב (שם ד לב) 'פי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך למו היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ וגו' מקצה השמים ועד קצה השמים', שפירושו, 'פי שאל נא' ותבונן 'לימים ראשונים' - לדעת סוד כל ספירה משש קצוות [מחסד עד יסוד] לעצמו, וכן תוכל להתבונן בסוד הייחוד של שש קצוות ביחד, והיינו 'מקצה השמים ועד קצה השמים', אבל לעילא 'מקצה השמים', שהוא בינה, כי השש קצוות נקראים 'שמים', וה'קצה' העליונה שהוא הספירה שמעליהם הוא הבינה, בזה 'שילח תשלח' מרעיוניך למשאל - לשאל ולהתבונן בו, כי אי אפשר להשיגו.

לאחר שהתבאר כי אי אפשר להשיג את מידת הבינה, ואפשר להשיג את השש קצוות, מרמזו במצוות שילוח הקן.

ובדא כתיב - ובמצוות שילוח הקן כתוב 'למען ייטב לך והארכת ימים', ומדייק, 'למען ייטב לך' בלשון נוכח לא כתיב, אלא כתוב 'למען ייטב לך'

אבא ואמא, רזא דזכור ושמוד כחדא. ובגניז כף כתיב 'למען יאריכון ימיה'.
 ובשלוח תקן, דכתיב (שם) 'שילח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך וגו', רזא דעלמא עלאה, דלא אתייהיב ביה רשו לאסתפלא, ואצטריך לשלח מגו שאלתא ואסתפלותא ביה. 'ואת הבנים תקח לך', דכתיב (שם ד לב) 'פי שאל נא לימים ראשונים וגו' מקצה השמים ועד קצה השמים'. אבל לעילא 'מקצה השמים', 'שילח תשלח' מרעיוניך למשאל.
 ובדא כתיב 'למען ייטב לך והארכת ימים', 'למען ייטב לך' לא כתיב, אלא 'למען ייטב לך'. 'ויאריכון ימיה' לא כתיב, אלא 'והארכת ימים'. 'למען ייטב לך', תהוא אתר דאוטיב לכלא, ואיהו עלמא דסתים וגניז. 'והארכת ימים', כמה דכתיב 'תקח לך', ברשותא דבר נש איהו.
 ואי אודמן ליה עובדא ויכוון ביה, זכאה איהו, ואף על גב דלא מכיוון ביה, זכאה איהו, דעביד פקודא דמריה. אבל לא אתחשיב כמאן דעביד רעותא לשמה, ויכוון ביה, ברעותא דאסתפלותא ביקרא דמריה, כמאן דלא ידע למסבר סברא, דהא ברעותא תליא מלה לשמה. ובעובדא דלתמא לשמה, אסתלק עובדא לעילא, ואתתקן פדקא יאות.
 ובעובדא דלתמא לשמה, אסתלק עובדא לעילא, ואתתקן פדקא יאות.

נפשי צמאה לדעת
כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" >
 ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מכון תורת אברהם - ירושלים - תל אביב
 קנין זוהר
 ישיבת אביר יעקב
 אור מאור שמוחה
 נהריה